

Vlaanderen ontbost 1,5 voetbalveld/dag (9.10.10)

De Bosbarometer van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen geeft elk jaar een overzicht van de belangrijkste bostrends. Dit jaar is het nieuws onthullend: in 2009 heeft Vlaanderen maar liefst 291 hectare ontbost, en is de creatie van nieuwe bossen verder gestagneerd. Vlaanderen ontbost vandaag aan een tempo van meer dan 1,5 voetbalveld per dag. Deze ontbossingen worden bovendien steeds minder gecompenseerd door nieuw bos: in Vlaanderen kwam er in 2009 slechts 203 hectare nieuw bos bij; netto hebben we dus bijna 90 hectare bos verloren. Hiermee gaat Vlaanderen bovendien regelrecht in tegen de Europese trend. VBV roept de Vlaamse Regering dan ook op om snel de gepaste (en gekende) maatregelen te nemen.

VBV's waarschuwing van vorig jaar dat Vlaanderen opnieuw een netto ontbosser werd was dus duidelijk geen loze alarmkreet. Vandaag is er geen ontkomen meer aan: Vlaanderen ontbost aan een razend tempo, en wordt binnenkort de absolute hekkensluiter in het Europese peloton (als we dwergstaatjes als Gibraltar, San Marino en Monaco even buiten beschouwing laten). Het is overigens tekenend dat Vlaanderen met deze negatieve trend in Europa totaal alleen staat: er is de voorbije 20 jaar meer dan 2 miljoen hectare Europees bos bijgekomen, en de oppervlakte bijkomend bos stijgt nog elk jaar op ons continent. Landen als Denemarken, Nederland en Ierland, met een vergelijkbare bosoppervlakte als Vlaanderen, slagen er momenteel zeer goed in om wel beduidende vooruitgang te boeken met hun bosoppervlakte. Vlaanderen werd recent dan ook bijgehaald door Nederland en zal volgens onze berekeningen in 2012 ook worden ingehaald door Ierland, waarna we onherroepelijk de rode lantaarn in het Europese peloton overnemen.

En dit ondanks alle lippendienst die aan de bossen wordt bewezen: al 16 jaar belooft het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen ons 10.000 hectare extra bos. Documenten zoals het Vlaamse Regeerakkoord, de Beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2009-2014, Vlaanderen in Actie (VIA) en Pact 2020 staan bol van beloftes en engagementen om voor een beter bos en een betere natuur te zorgen. VBV constateert dat het bij al die beleidsdocumenten toch vooral de harde ontwikkelingen zijn die prioritair worden gerealiseerd, en dat de beleidsmaatregelen die nodig zijn om de engagementen voor bos waar te maken, stevast uitblijven. We roepen de Vlaamse Regering dan ook op om snel de gekende obstakels voor een degelijker bos- en natuurbeleid weg te nemen. In haar Septemberverklaring engageerde onze Regering zich recent voor meer Bruto Nationaal Geluk. VBV gelooft rotsvast dat een groenere en gezondere leefomgeving ook bijdraagt tot dat gelukkig Vlaanderen, en vraagt met aandring dat de Vlaamse Regering haar eigen engagementen op dit vlak snel nakomt. Volgend jaar is het Internationale Jaar van het Bos. Laat het uitblijven van de nodige maatregelen tijdens de voorbije jaren in dit kanteljaar 2011 geen schuldig verzuim worden!

Praktisch

Naar jaarlijkse gewoonte overhandigt VBV op ludieke wijze haar Bosbarometer aan de Vlaamse Minister van Leefmilieu tijdens de Week van het Bos. Dit jaar ontmoeten we Minister Joke Schauvliege op zondag 17 oktober op het evenement (ge)Zin in Zoniën, de officiële afsluiter van de Week van het Bos. Zij heeft namelijk de touwtjes in handen om de hangende dossiers snel en efficiënt te laten landen, en daar willen we haar nog eens extra van overtuigen

De officiële overhandiging van de Bosbarometer gaat door rond 12u15 tijdens het officiële evenement van (ge)Zin in Zoniën aan het Kasteel van Groenendaal (Duboislaan 1b, 1560 Hoeilaart). (ge)Zin in Zoniën is een organisatie van het Agentschap voor Natuur en Bos, de Gezinsbond en de Vereniging voor Bos in Vlaanderen.

Officieel programma:

11.15u: Verwelkoming in Groenendaal (Hoeilaart) door Dirk Bogaert, directeur communicatie ANB
11.30u: Toespraken door Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur;

Marleen Evenepoel, Administrateur-Generaal ANB en Roger Pauly, Algemeen Voorzitter
Gezinsbond

11.50u: Middeleeuwse wandeling onder begeleiding van Marc Decloedt, bestuurslid Gezinsbond.

12.15u: VBV presenteert haar Bosbarometer 2010.

Elk jaar stelt de Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) haar **Bosbarometer** voor aan de pers, de beleidsmakers en het brede publiek. Met deze oefening houden we aan de hand van een aantal meetbare indicatoren de vinger aan de pols van het Vlaamse bosbeleid, en kunnen we de belangrijkste trends in detail opvolgen[1]. Hieronder geven we de belangrijkste vaststellingen van de Bosbarometer 2010 reeds mee. Helaas is er vooral weinig opbeurend nieuws te melden, al zijn er hier en daar wel lichtpuntjes. Bovendien blijft er hoop, want vaak zijn de nodige maatregelen gekend, en kunnen er op korte termijn oplossingen aangereikt worden.

L In 2009 nam de netto bosoppervlakte in Vlaanderen opnieuw af. En hoe! In 2009 werd er 291 hectare vergund ontbost, dat is meer dan 1,5 voetbalveld per dag. Van die ontbossingen werden er slechts 115 hectare effectief gecompenseerd. Bovendien werden in datzelfde jaar slechts 88 hectare nieuwe bossen aangelegd. De netto negatieve bosbalans bedroeg in 2009 dus maar liefst 88 hectare bos. De negatieve trend die VBV vorig jaar reeds signaleerde, versterkt zich dus nog, en gaat bovendien regelrecht in tegen de engagementen van de Vlaamse Regering, die ons 10.000 hectare extra bos en dus een totale bosoppervlakte van 160.000 hectare belooft. Stilaan ontaarden de uitzonderingsregels op het ontbossingsverbod van het Bosdecreet ook tot een vast stramien: volgens de gegevens van haar eigen Vlaamse administratie verleende de Vlaamse Minister van Leefmilieu in 2009 immers voor maar liefst 123 hectare ontheffing op het ontbossingsverbod. Bovendien liggen de reële ontboste oppervlaktes ongetwijfeld nog hoger: de hier vermelde gegevens hebben immers enkel betrekking op de bij de administratie gekende ontbossingen. Illegale kappingen en administratieve vertragingen zorgen ervoor dat de reële oppervlakte ontbossingen ongetwijfeld nog een pak hoger ligt.

L Vlaanderen heeft bijgevolg nog steeds een uiterst povere (en afnemende!) bosindex van 10,9%. Vandaag is er geen ontkomen meer aan: Vlaanderen ontbost, en wordt binnenkort de absolute hekkensluiter in het Europese peloton (als we dwergstaatjes als Gibraltar, San Marino en Monaco even buiten beschouwing laten). Het is overigens tekenend dat Vlaanderen met deze negatieve trend in Europa totaal alleen staat: er is de voorbije 20 jaar meer dan 2 miljoen hectare Europees bos bijgekomen, en de oppervlakte bijkomend bos stijgt nog elk jaar op ons continent. Weinig beboste landen als Denemarken, Nederland en Ierland slagen er momenteel zeer goed in om wel beduidende vooruitgang te boeken met hun bosoppervlakte. Vlaanderen werd recent dan ook bijgehaald door Nederland en zal volgens onze berekeningen in 2012 ook worden ingehaald door Ierland, waarna we onherroepelijk de rode lantaarn in het Europese peloton overnemen.

L Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen stelde in 1994 dat er tegen 2007 10.000 hectare bijkomend bos moest gerealiseerd worden om de totale Vlaamse bosoppervlakte naar 160.000 hectare te brengen. De deadline van 2007 werd echter jammerlijk gemist, en vervolgens gewoon verschoven naar eind 2012. Eind 2009 stellen we vast dat er op 15 jaar tijd amper 30 % van de doelstelling werd gehaald. Meer nog: de huidige negatieve trend in bosoppervlakte verwijdert ons uiteraard nog verder van de realisatie van deze doelstelling! De Vlaamse landbouwadministratie, die een partner zou moeten zijn in het correct begeleiden van de realisatie van deze doelstellingen, speelt hierin een vreemde rol: ongeveer 2/3 van de bebossingsaanvragen door particulieren wordt immers systematisch afgekeurd (en in bepaalde regio's ligt dit aandeel nog veel hoger), wat natuurlijk regelrecht ingaat tegen de doelstellingen van het RSV. Gevolg: steeds minder particulieren slagen erin om vergunningen te krijgen om aan bosuitbreiding te doen, hoewel dit voor Vlaanderen de goedkoopste en meest efficiënte wijze zou kunnen zijn om de bosuitbreidingsdoelstelling van het RSV te behalen. Bovendien kaderen deze bebossingsaanvragen

perfect binnen het Europese en het Vlaamse beleid, maar toch worden ze gefnuikt door een zeer eenzijdige benadering van het ruimtegebruik in Vlaanderen. VBV erkent dat de landbouwsector een cruciale rol speelt en moet kunnen blijven spelen in het Vlaamse buitengebied, en wil de bosdoelstellingen in nauwe samenwerking met de landbouwsector realiseren. Dit moet echter wel kunnen gebeuren binnen de politieke consensus en de bepalingen die het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen heeft vastgesteld. Eens te meer stelt VBV vast dat een beter op elkaar afgestemd en vereenvoudigd vergunnings- en adviesverleningsbeleid zeer dringend aan de orde is. Dit pijnpunt is echter gekend bij de betrokken beleidsmakers, maar blijft al jaren zonder gevolg.

L VBV stelt vast dat nog steeds - maar liefst 31% van de totale bosoppervlakte zonevreemd is. Deze bossen die niet in een groene bestemming liggen kunnen vrij eenvoudig ontbost worden, en zeker de bossen in de echt harde bestemmingen (ca. 8.000 hectare) zijn zeer sterk bedreigd, en worden aan hoog tempo vernietigd. Ondanks de engagementen in het huidige Vlaamse regeerakkoord en de Beleidsnota Leefmilieu en Natuur om een oplossing voor deze waardevolle zonevreemde bossen te vinden, werden op dit vlak tot op heden geen beleidsinitiatieven genomen of resultaten geboekt. Nochtans is er grote vraag naar een oplossing. De campagne Groene Kleurpotloden van de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) en VBV (www.groenepotloden.be) mobiliseert Vlamingen dan ook om een oplossing voor de zonevreemde bossen te eisen, en met succes: op enkele maanden tijd doneerden meer dan 10.000 mensen een groen potloodje dat JNM en VBV aan de kabinetten van de minister Muyters van Ruimtelijke Ordening en minister Schauvliege van Natuur en Leefmilieu zullen overhandigen. Meer dan 10.000 stemmen voor bosbehoud dus. Zo is er alvast geen enkel excuus meer om de kaart van Vlaanderen niet wat groener te kleuren.

L In Vlaanderen is men wanneer men ontbost verplicht om te compenseren : je moet er als ontbosser voor zorgen dat er elders een nieuw bos wordt aangelegd. Dit kan op 2 manieren: op het terrein in natura, maar vele mensen doen dit ook door een bedrag in het zgn. Boscompensatiefonds te storten, waarna de Vlaamse overheid met deze middelen aan de slag kan om zelf deze compenserende bebossingen uit te voeren. Het is echter een gekend zeer: de middelen uit dit fonds worden nauwelijks aangewend. Zelf kocht de Vlaamse overheid in 2009 slechts 10 hectare grond aan om compensatiebebossing te realiseren, veel minder dus dan er ontbost werd. In 2009 werd de kaap van 1.000 hectare compensatie-achterstand sinds 2001 gerond, en inmiddels is deze opgelopen tot een indrukwekkende oppervlakte van niet minder dan 1.188 hectare. De middelen in het Boscompensatiefonds lopen bovendien ook steeds verder op en blijven in grote mate onbenut, en dit ondanks het feit dat er in het Verzameldecreet van 2008 reeds een opening werd gemaakt om het Boscompensatiefonds beter te activeren. Het blijft echter wachten op een uitvoeringsbesluit om dit operationeel te maken. VBV hoopt nog steeds dat dit besluit er zo snel mogelijk komt, zodat ook privé-personen en organisaties, en lokale overheden, gebruik zullen kunnen maken van deze gelden om nieuwe bossen aan te leggen. Op deze wijze kan dit fonds eindelijk zijn doel beginnen dienen: werk maken van effectieve boscompensatie op het terrein.

K De recreatieve functie van bossen zal in het druk bevolkte Vlaanderen steeds belangrijker worden. VBV stelde tevreden vast dat dit ook voor de overheid een belangrijke bekommernis is: zowel in het Pact 2020 als in het huidige Regeerakkoord staat dat minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden beschikt over een stadsbos of er een heeft opgestart . Stadsbossen: veel beloofd n veelbelovend. Er is echter nog veel werk aan de winkel: van de beloofde 5.200 hectare effectieve bosuitbreiding voor stadsbossen is er voorlopig immers amper een fractie gerealiseerd. VBV is tevreden dat dit een uitdrukkelijke beleidsdoelstelling van de Vlaamse Regering is, maar dringt aan op het beschikbaar stellen van voldoende mensen en middelen om deze doelstellingen ook effectief te realiseren.

J Op het speelzonethema en de toegankelijkheid van bossen blijkt VBV tevreden terug: in 2009

werd 90 hectare bijkomende speelzones in bossen aangeduid wat de totale oppervlakte speelzones in bossen op 2.453 hectare brengt. Opnieuw werden bovendien heel wat nieuwe boswegen opengesteld, goed voor 37 km bijkomend wandelplezier in de Vlaamse bossen. Een bijzonder aandachtspunt hierbij is ook de groeiende aandacht voor integrale toegankelijkheid van bos en natuur, zodat ook beperkt mobiele personen optimaal gebruik kunnen maken van de recreatiemogelijkheden in het bos.

J VBV is verheugd vast te stellen dat er de laatste jaren heel wat inspanningen geleverd zijn om duurzaam bosbeheer ingang te doen vinden binnen het Vlaamse bosbeheer. Het aantal bosbeheerplannen blijft verder stijgen (met bijna 2.000 hectare) alsook de oppervlakte FSC-gecertificeerde bossen. In 2009 nam de oppervlakte FSC-gecertificeerde bossen met 3.497 hectare toe! Bij de start van de Week van het Bos 2010 is het aanbod inlands gelabeld hout nog steviger uitgebreid: 15.188 hectare bos heeft momenteel het FSC-certificaat.

J Ook op ecologisch vlak worden bijzondere inspanningen geleverd om onze bossen goed te beheren. Rond de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt momenteel bijzonder veel voorbereidend werk geleverd, wat op termijn moet leiden tot een significante kwaliteitsverbetering van de natuurwaarden in onze habitatrictlijngebieden (waaronder ongeveer de helft van de Vlaamse bossen vallen). Daarnaast wordt er op vlak van bosreservaten sterke vooruitgang geboekt en is Vlaanderen op een aantal vlakken stilaan een voortrekker in Europa. In 2009 is er 203 hectare aangewezen als bosreservaat en 37 hectare officieel erkend als bosreservaat, waardoor de teller eind 2009 op 2785 kwam te staan. En ook in 2010 werd hard gewerkt op dit vlak: tijdens de Week van het Bos 2010 wordt de kaap van 3000 hectare bosreservaat in Vlaanderen gehaald.

K Tenslotte moeten we vaststellen dat de Vlaamse Overheid nog steeds geen beslissing heeft genomen over een lange termijn visie rond het Vlaams Fonds Tropisch Bos, en vasthoudt aan het zeer beperkte budget voor het promoten van duurzaam bosbeheer in de tropen. Een gemiste kans, want het behoud van de bossen in de tropen is een heel belangrijk, goedkoop en efficiënt instrument, o.m. in de strijd tegen klimaatsverandering. Uiteraard is het tropisch bosbehoud bovendien ook een cruciaal element in de strijd voor het biodiversiteitsbehoud.

J VBV stelt vast dat het draagvlak voor bos, bosbehoud en bosuitbreiding steeds verder toeneemt. Getuige hiervan zijn de onverwachte partners die zich aandienen om rond het bosverhaal samen te werken, en mee de boodschap van (de nood aan) meer en beter bos uit te dragen. Niet enkel binnen de milieu- en natuursector trekt men aan de kar, maar ook organisaties zoals VDAB, De Lijn, Gezinsbond, Pasar, en tal van bedrijven engageren zich om dit thema aan te kaarten en het belang van bos mee te onderschrijven. Het succes van een campagne als 1 Miljoen Bomen voor Vlaanderen (www.1miljoenbomen.be) illustreert dit steeds groeiende draagvlak voor het bos.

.